

Energimyndighetens titel på projektet – svenska Näringslivsutveckling för offshorevind på sydkusten NOS	
Energimyndighetens titel på projektet – engelska [Klicka här och skriv]	
Universitet/högskola/företag Energivision Syd	Avdelning/institution [Klicka här och skriv]
Adress Jonas Åkesson Fastighetsförv., Kyrkogatan 25, Hansahus, 27434 Skurup	
Namn på projektledare Ulf Jobacker	
Namn på ev övriga projektdeltagare RISE, Skånes Vindkraftsakademi, Energikontoret Skåne, Energikontor Sydost, Trelleborgs Hamn.	
Nyckelord: 5-7 st Havsbaserad vindkraft, lokal nytta, näringslivsutveckling, offshore vind, vindkraft, förnybar energi	

Förord

Projektet har genomförts av Energivision Syd med ett stöd motsvarande 100% stödgrundande kostnader från Energimyndigheten. Delar av Energivision Syds styrelse har varit starkt engagerad i genomförandet av projektet. Samverkansparter i genomförandet har varit Energikontor Sydost och Energikontor Skåne, Skånes Vindkraftsakademi och RISE. Under projektet utvecklades ett gott samarbete med Trelleborgs Hamn och Bornholm Offshore Center, liksom med Vindkraftcentrum i Strömsund.

Sammanfattning

Om etableringstid, energipris och tilltron till en ny leveransduglig industri/bransch får avgöra, kan havsbaserad vindkraft komma att få stor betydelse för Sydsveriges energiförsörjning och tillväxt i ett medellångt och längre perspektiv. Tilltron till marknadens förmåga att hantera elförsörjningen verkar däremot ha rubbats i och med osäkra förutsättningar för elnät till den havsbaserade vindkraften, Försvarsmaktens passiva och hindrande hantering av vindkraften och långa prövningsprocesser. Tillsammans med lokalpolitiska hinder fortsätter ”den perfekta stormen” inom energiförsörjningen. Det är logiskt att det höjs röster för en ny bred svensk politisk energiöverenskommelse med ett tydligt krav på en genomtänkt, kraftfull och långsiktig energipolitik för att skapa ett stabilt elsystem med dubbel produktionskapacitet till 2040.

Etablering av ny förnybar elproduktion i södra Sverige är en förutsättning för att nå nationella mål på 100 % förnybar elproduktion 2040 och inga nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. Insatser på lokal och regional nivå är en avgörande faktor för att dessa etableringar ska realiseras med nuvarande regelverk. Energivision

Syd har tillsammans med samverkansparter identifierat och samlat intressenter för en leverantörskedja kring havsbaserad vindkraft på sydkusten. Fokusgrupper på olika teman har genomförts där lokala småföretagarintressen undersökt affärsmöjligheterna för olika branscher och möjligheter till samverkan via digitala plattformar. Projektet har identifierat intressenter som vill ingå i ett nätverk som utvecklar den havsbaserade vindkraftens värdekedja. Arbetet i enlighet med projektets mål och syfte fortsätter nu i samverkan med RISE pågående projekt NEW PORTS2.

Projektet har därmed bidragit till de övergripande målen för utlysningen genom att utveckla förankringsprocessen i närområdet, samt att lokala och regionala aktörer fått en bild av den havsbaserade vindkraften som baseras på fakta och aktuell kunskap. I slutet av projekttiden har, i enlighet med vad projektet drivit, en av vindkraftsprojektörerna lanserat flera erbjudanden som genererar mervärde till lokalsamhället.

Summary

If time, energy price and the trust of a new strong industry line is the key offshore wind power can have a significant impact on the energy supply and economic growth in southern Sweden in a midterm and long-term perspective. But a deranged trust of the markets ability to handle the energy supply has emerged. The uncertain conditions for the grid solutions to offshore windfarms, the armed forces passive and obstructing management of wind power issues and local political resistance prolongs the “perfect storm” of energy supply. It is logical that voices are calling for a new and broad political energy agreement. The demand is urgent for an accurately designed and long-term commitment energy policy to reach a stabile power system with doubled production capacity by 2040.

The establishment of renewable power production in southern Sweden is a prerequisite to reach the national goals of 100% renewable power production by 2040 and net zero greenhouse gases 2045. The local and regional actions taken are crucial factors in order to realize these goals. Energivision Syd has together with its partners identified and gathered stakeholders for a supply chain supporting offshore based wind power around the south coast of Sweden. The project has with minor adjustments in method and timetable been carried out according to the project aim and goals. The project has identified a group of stakeholders willing to participate in a network to develop the supply chain of offshore wind power. Activities according to the projects aim and goals are planned to continue in collaboration with the NOS project partners financed with the RISE project New Ports2.

The project contributes to the overall goals of the call developing the local and regional anchoring process including an information process based on science-based facts. Late in the project one of the windfarm developers launched several offers generating added local values which has been an aim and an argument in the project.

Inledning/Bakgrund

Det planeras nationellt för stora förändringar i det svenska elsystemet. Den förnybara elproduktionen förväntas öka kraftigt, en stor del av befintlig kraftproduktion bedöms nå sin livslängd, och flera sektorer kommer att elektrifieras. Etablering av ny förnybar elproduktion och återinvesteringar i befintlig produktion kommer att ske i stor skala. Med nationella mål på 100 % förnybar elproduktion 2040 och inga nettoutsläpp av växthusgaser år 2045 är insatser på lokal och regional nivå en avgörande faktor för att dessa ska realiseras.

Havsbaserad vindkraft är högt på den politiska agendan. Energivision Syd är en ideell förening som är verksam i Skurups och Trelleborgs kommun med syftet att främja utveckling av förnybar energiproduktion på ett sätt som genererar lokal nytta i form av intäkter, arbetstillfällen och utvecklingsmöjligheter. Enligt Energivision Syds kartläggning och analyser 2016–2021 är den samlade potentialen för produktion av förnybar energi i de båda kommunerna 3,5 gånger dagens totala energianvändning på 1012 GWh. Potentialen består till 76% av havsbaserad vindkraft. Sedan 2019 driver Energivision Syd frågan om lokal förankring av havsbaserad vindkraft. Syftet är att kartlägga lokalsamhällets möjligheter och behov i samband med en etablering av ett havsbaserat vindkraftsprojekt. Det gör projektet genom att träffa föreningar, organisationer, privatpersoner och företag längs med sydkusten för en dialog.

Energivision Syds projektidé stämde tidigt av med Vindkraftcentrum.se och deras erfarenheter kring vindkraft och lokal nytta. I det avseendet har Energivision Syd även ett utbyte med Energikontor Sydost som verkat med att stötta projekt som Blekinge Offshore. Dessutom har Skånes Vindkraftsakademi ställt sig positiva till projektet. En medlem i Energivision Syd som varit verksam i ett tidigare offshoreprojekt har delat samhällsekonomiska beräkningar över effekterna på lokalsamhället vilka gett en positiv bild av möjligheterna med en anläggning som är a) havsbaserad och kustnära b) omfattar 50 vindkraftverk c) lokalisering i anslutning till mindre ort/kommun. Det är tydligt att lokalsamhället står inför en kombination av utmaningar och möjligheter när en vindkraftpark till havs, enligt den som utgör beräkningsbasen projekteras, etableras och drifhålls. För att utnyttja möjligheterna till lokal utveckling av verksamheter ställs det krav på samverkan mellan samhälle, företag, projektör. Det är den samverkan som projektet vill bidra till att utveckla.

Genomförande

Projektets arbetssätt har varit en iterativ process som till stora delar varit mer kvalitativ än kvantitativ. Arbetet har planerats och stämts av med en styrgrupp inom Energivision Syd. I antal specifika intressenter har det kvantitativa målet varit 25 intressenter för steg a/ identifiera relevanta intressenter, b/metod för informationsinhämtning samt c/ analysera förutsättningarna. Målet har varit 250 deltagare från projektets målgrupper på aktiviteter för steg d/ dialog och kunskapsöverföring och e/ nå ökad samsyn om den havsbaserade vindkraftens möjligheter för näringslivsutveckling.

Energivision Syd har kunnat anpassa aktiviteterna i projektet efter rådande omständigheter. Aktivitetsplanen blev i praktiken omvänd mot den planerade med steg d/ och e/ tidigt i projektet och a-c i projektets slutskede då pandemin under hösten 2021 påverkade möjligheten att genomföra fysiska träffar. I samarbetet med RISE och Skånes Vindkraftsakademi enades vi om att genomföra webinarier på aktuella teman. Projektet fick på så sätt en exponering och aktualitet i media som vi inte räknade med i projektets planering, då webinarier under 2021 sammanlagt drog ca 200 deltagare. På Seminarium/studiebesök i Trelleborgs Hamn samt studiebesök på Bornholm deltog totalt ett femtiotal deltagare vilket väl motsvarar det kvantitativa målet.

Kontakterna med företagareföreningar, handelskammaren och näringslivet i alla sydkustkommunerna har varit många. Därtill fanns ett stadigt informationsflöde från Energivision Syd. Trots det var – och är - aktivitetsnivån inom vindkraft låg i kommunerna, vilket sannolikt kan bero på energifrågans aktualitet i valrörelsen och därmed en stor försiktighet bland kommunala tjänstemän att agera i frågan. Inte desto mindre har Trelleborgs kommun en hög generell ambition vad gäller energifrågan vilket medfört en god aktivitetsnivå i kommunens affärsdrivande bolag. Det speglas i intresset för projektets genomförande av seminarium i Trelleborgs hamn och studiebesök på Bornholm. Fyra olika företagarmöten på tema lokal energiproduktion har genomförts med ett fyrtiotal deltagare totalt vilket bidragit till att det idag finns ett 20-tal intressenter i ett nätverk kring havsbaserad vindkraft. Överlämning av intressentlistan och en dialog kring aktiviteter för dessa har skett med RISE pågående projekt NEW PORTS2.

De båda webinarier i projektets start drog många deltagare med en god mix av lokala intressenter, myndigheter, energibransch och akademi. Likaså gjorde de fysiska aktiviteterna, seminarier/studiebesöket *Affärsmöjligheter på Sydkusten* i Trelleborg, och studieresan till Bornholm Offshore Center. I de fyra fokusgrupperna på olika teman har lokala småföretagarintressen dominerat. I fokusgrupperna har avhandlats bland annat möjligheterna för olika branscher och möjligheter till samverkan via digitala plattformar som [Hitta lokala krafter | Medla](#).

Resultatet har grundats i ett mycket väl fungerande ”triple helix”-samarbete mellan RISE, Skånes vindkraftsakademi, Trelleborgs Hamn, Energivision Syd samt Energikontor Skåne och Sydost, som från och med 1 januari 2023 utgör ett gemensamt Energikontor Syd.

Resultat

Projektet har med vissa mindre korrigeringar i metod och tidsplanering genomförts enligt beslut. Då projekttiden sammanfallit med både effektbrist i södra Sverige och stor volatilitet för elpriserna har projektets arbete fått en exponering och aktualitet i media som vi inte räknade med i planeringen av

projektet. Det har bidragit till att nå och överträffa de kvantitativa målen för deltagare. Det samlade antalet deltagare vid olika aktiviteter uppgår till ca 300.

Vi var från början medvetna om att kommunikationsarbete är en nyckelfaktor i denna typ av projekt. Projektet skapade därför tidigt nyhetsbrev och definierade kommunikationskanaler, inte minst via de kontaktytor som togs vid projektutvecklingen våren 2021. Vi hade redan före projektets beviljande och start etablerat ett samarbete med Skånes Vindkraftsakademi och genomfört två webinarier med goda resultat. När elprisfrågan aktualiserades var vi beredda med flera aktuella teman. Samtidigt rasade diskussionen i media efter flera kommuners ställningstaganden kring offshoreprojekt med veton mot projekt i Halland och Västra Götaland. Debattklimatet och valrörelsen var gynnsam för informationsspridningen, vilket speglas i våra tioalet debattartiklar, lika många nyhetsbrev till olika målgrupper, en informationskrift till hushåll och aktiva inlägg i sociala medier. Med pandemins och valrörelsens påverkan på projektets genomförande under projektets första år har hösten 2022 inneburit mera fokus på att stärka nätverket av intressenter/företag kring värdekedjan för offshore vind och att kommunicera riktade aktiviteter till målgruppen.

Diskussion

Projektet bedömdes vara en lämplig aktivitet inom programmet Lokala och regionala insatser för förnybar elproduktion genom att bidra till målen att

- Att förnybar elproduktion är väl lokaliserad och väl förankrad i sitt närområde.
- Att arbetet hos berörda lokala och regionala aktörer med förnybar elproduktion och elsystem baseras på god kompetens, fakta och aktuell kunskap.
- Att etablering och drift av samt återinvesteringar i förnybar elproduktion genererar mervärde till lokalsamhället.

Projektet har pågått under ca 18 månader och det är sannolikt att projektets resultat på sikt bidrar till dessa mål. Men i dagens läge är status för de olika havsbaserade vindprojekten svårbedömt. Trots ett framgångsrikt arbete för förankring av förnybar elproduktion, faktabaserat arbete hos lokala aktörer och tydliggörande av mervärden i samhället vid etablering och drift av förnybar elproduktion. En förenklad summering utifrån det lokala perspektivet har publicerats i en av projektet skriven insändare i TA 27/12 2022 [Beröringsskräck hindrar samhällsnytta \(trelleborgsallehanda.se\)](#) .

Energivision Syds bedömning är att dagens utveckling är långt ifrån den förändringstakt som krävs för att nå både klimatmål och samhällets behov av ny ren energiproduktion. Efter två decennier med utveckling av förnybara energimarknader vet vi idag att det nästan uteslutande är ekonomiska incitament som bidrar till lokal acceptans och en bättre förankring i etablering av nya energianläggningar. Att lita till marknadens innovationskraft, se Kustvinds erbjudande [Löftet: elpris på 89 öre i Trelleborg om kontroversiell vindpark byggs](#)

trelleborgsallehanda.se, är naturligtvis en väg, men utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft (dir 2022:27) pågår och har av regeringen kompletterats med att de förslag som lämnas i syfte att stärka kommunernas incitament för utbyggd vindkraft ska finansieras av verksamhetsutövarna.

Om pris per producerad kWh, snabb etablering och leveransduglig industri/bransch får fälla avgörandet kan havsbaserad vindkraft komma att få stor betydelse för Sydsveriges tillväxt i ett längre perspektiv. Förutsättningarna för offshoreindustrin längs den skånska sydkusten kan sammanfattas med att det finns en regional effektbrist med mycket volatila och för närvarande volatila och tidvis mycket höga elpriser. Det pågår ett omtag inom energipolitiken, ett flertal vindkraftsprojekt i olika stadier och nya affärsmodeller med lokal nytta lanseras samt ett lokalt företagsnätverk inom vindkraft under utveckling,

Ytterligare faktorer att ta in är förutsättningarna för elnät till den havsbaserade vindkraften, Försvarmaktens (ofta negativa) ställningstaganden, långa prövningsprocesser och de lokalpolitiska hinder som inte bidrar till de stabila förutsättningar som investerare vill ha. Den perfekta stormen inom energi fortsätter. Det är logiskt att det höjs röster för en ny bred svensk politisk energiöverenskommelse. Det krävs sannolikt en kraftfull och genomtänkt politisk styrning med långsiktiga överenskommelser om vi ska kunna skapa ett stabilt elsystem med dubbel produktionskapacitet till 2040. Tilltron till marknadens förmåga att hantera detta verkar ha rubbats.

Energivision Syd ser ett fortsatt behov av resurser för lokala/regionala samverkansprojekt inom området. Som projektets resultat indikerar finns det behov av lokala och regionala intressenter som medverkar i implementeringen av åtgärder för att stärka incitamenten för vindkraften. De frågor vi står inför nu är bland annat

- Ett ökat intresse för energigemenskaper för produktion av förnybar energi (energigemenskaper)
- Fortsatt utveckling av det lokala nätverket för havsbaserad vindkraft på Sydkusten
- Stöd för en etablering och implementering av [MEDLA](#) för ett flertal olika energiprojekt i regionen
- Möjligheten att till exempel utveckla Skånes Vindkraftsakademi till en regional plattform för samverkan kring de omfattande investeringar som sannolikt kommer att ske inom offshore vindkraft i södra Östersjön och inom repowering (generationsväxling) i Skåne samt
- Resurser för den nätutveckling som krävs för att hantera en ökad elanvändning i södra Sverige.

Publikationslista

I bilaga 5 Aktiviteter och Kommunikation i NOS finns en sammanställning med länkar på webinarer och artiklar.

Bilaga 6 är det informationsmaterial som tog fram i projektet.

Bilagor

Bilaga 1 Administrativ Bilaga

Bilaga 2 Ekonomisk slutredovisning ESR för projektet

Bilaga 3 Slutrapport

Bilaga 4 Lista över bilagor